

CHAPTER 1. CUSTOMS POLICY OF UKRAINE: VECTOR OF EUROPEAN INTEGRATION

ANALYSIS OF INNOVATION POTENTIAL OF UKRAINE ON THE WAY TO EUROPEAN INTEGRATION

АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Vadym Borsa¹

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-278-4-1>

Abstract. A wide range of indicators of the world's developed economies by income level and geographical classification, included in the ranking of the global innovation index, published by the World Intellectual Property Organization according to the methodology of the international business school INSEAD, was studied and analyzed. It has been determined what place Ukraine occupies according to world rankings of conditions and results of innovative development. It is noted that the political and operational stability of Ukraine is ensured with the introduction of European norms regarding the protection of intellectual property rights at the customs border. *The purpose of the study* is to carry out a comparative characterization of a wide range of innovation indicators of the developed economies of the world by income level and by geographic classification, which are involved in the rating of the global innovation index, including an analysis of Ukrainian innovations taking into account the latest changes to legislation; analyzed the dynamics of indicators of the work of the customs authorities of Ukraine in relation to taking measures to protect intellectual property rights during the implementation of foreign economic activity in the context of the innovative capacity of Ukraine for 2012–2022. *The research methodology* is based on the methods of general research

¹ Senior Lecturer, Department of Customs and Commodity Science, Educational and Scientific Institute of Economic Security and Customs, State Tax University, Ukraine

(method of comparison and grouping), as well as analysis, synthesis and observation, which are used to systematize the achievements of the theory and practice of modeling the economic systems of different countries of the world and individual indicators of the activity of the state body. *Research conclusions.* The results of research into the rating of the global index of innovations of economic systems of different countries of the world are presented. The TOP-20 most innovative countries in recent years have been analyzed. A comprehensive review of the strengths and weaknesses of Ukraine's indicators in the ranking of the global innovation index was made. It was established that Ukraine has the best results in the field of application of knowledge and technologies in the key output results of innovative development, and the worst indicators in the development of the internal market and institution. The consequences of the introduction of changes and implementation of the customs legislation of Ukraine in the field of intellectual property protection to the standards and practice of the European Union are shown by the dynamics of the quality of the use of measures by the customs authorities regarding the protection of IPR in the process of foreign economic activity.

1. Вступ

Стратегія успішного розвитку національних економічних систем, тісно пов'язана з лідерством країн у сферах інноваційної діяльності та розвитку інтелектуальної власності. Останніми роками ми спостерігаємо за появою нових знань в дослідженнях і розробках; за розвитком високотехнологічного виробництва і створенням масових інноваційних продуктів. Так, наприклад обсяг виробництва високотехнологічної та середньотехнологічної продукції у відсотках від загального обсягу виробництва обробної промисловості на основі класифікації Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) в розвинених інноваційних країнах Європи за останні роки складає: Швейцарія (67,3%), Швеція (48,8%), Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії (42,6%). Для порівняння в Україні за останні роки цей показник покращився з 16,6 % до 21,0% [4].

Реалізація інноваційного потенціалу певної країни – це не тільки шлях динамічного розвитку та успіху, а і засіб забезпечення економічної, в тому числі і митної безпеки та суверенітету держави, її конку-

рентоспроможності в сучасному світі. Розширення та удосконалення заходів, щодо сприяння захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України, в тому числі введенням процедури митного оформлення оригінальних товарів, дасть можливість митним органам більш якісно та ефективно запобігати, щодо переміщення товарів через митний кордон України з порушенням прав інтелектуальної власності та унеможливлення затримок митного оформлення товарів, що містять об'єкти прав інтелектуальної власності. Запровадження нових процедур – це як наступна ітерація гармонізації митних процедур відповідно до законодавства Європейського Союзу (далі – ЄС), так і важливий етап інституціоналізації взаємовідносин між митними органами та правовласниками.

Європейський вибір та наявність певних тенденцій розвитку інноваційного та інтелектуального потенціалу забезпечують гідне місце України у світовому просторі.

2. Вплив на інноваційний розвиток країни інтелектуальної власності

Для вимірювання інноваційного потенціалу економік країн світу, використовують різні індекси, які запроваджені за методиками відомих світових економічних організацій. Наприклад: Індекс глобальної конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index, GCI), за методикою Всесвітнього економічного форуму (World Economic Forum, WEF); Глобальний індекс інновацій (Global Innovation Index, GII), що публікується Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (далі – ВОІВ) за методикою міжнародної бізнес школи INSEAD; Індекс інноваційного розвитку (Bloomberg innovation index), що публікує світовий провайдер фінансової інформації компанія Блумберг та інші. Примірний перелік світових рейтингів для дослідження інноваційної діяльності економік складені автором та представлені у таблиці 1.

Підхід до розрахунків світових рейтингів інноваційної діяльності економік світу практично однаковий, але є різниця. Цей підхід стосується географічного розподілу економік світу, кількості країн, які приймають участь у рейтингу та групою показників, індикаторів та субіндексів.

Для нашого аналізу взято Глобальний індекс інновацій (далі – GII). Він публікується ВОІВ за методикою та у партнерстві з організаціями,

Таблиця 1

Примірний перелік світових рейтингів для дослідження інноваційної діяльності економік світу

1		2		3		4		5		6		7	
Світові рейтинги дослідження інноваційної діяльності економік світу													
Global Competitiveness Index, GCI	GCI	Global Innovation Index, GII	ICI	European Innovation Scoreboard, EIS	European Innovation Index, EII	European Innovation Scoreboard, Summary Innovation Index, SII	European Innovation Index, ICI	European Innovation Scoreboard, EIS	International Innovation Index Boston Consulting Group, IIndI BCG	Introducing the EBRD Knowledge Economy Index			
з 1979 року	з 2007 року	Глобальний індекс інновацій, GII	Індекс інноваційної спроможності, ICI	Європейський рейтинг інноваційності, EIS	Інноваційний індекс Європейського інноваційного tavolo, SII	Інноваційний індекс Європейського інноваційного tavolo, SII	Індекс інноваційної спроможності, ICI	Європейський рейтинг інноваційності, EIS	Міжнародний індекс інновацій, BCG	Індекс економіки знань ЄБРР			
За методикою Всесвітнього економічного форуму, BEF (World Economic Forum, WEF)	Публікується ВОІВ за методикою міжнародної бізнес школи INSEAD у співпраці з Корнельським університетом (м. Ітака, штат Нью-Йорк, США)	> 80 показників; 7 індикаторів; 21 субіндикаторів, 2 субіндекси (групи)	Міжнародна дослідницька структура EFD – Global Consulting Network	Система показників науково-технічного розвитку країн Європи.	Європейська Комісія PRO INNO EUROPE	Європейська Комісія PRO INNO EUROPE	Міжнародна дослідницька структура EFD – Global Consulting Network	Система показників науково-технічного розвитку країн Європи.	Бостонська консалтингова група (BCG, США), Національна асоціація виробників (NAM) та Manufacturing Institute (MI)	Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР)			
> 110 показників; 12 індикаторів; 3 субіндекси (групи)			5 індикаторів	5 субіндексів (груп)	25 показників; 8 індикаторів; 3 субіндекси (групи)				6 індикаторів; 2 субіндекси (групи)				

Джерело: складено автором на підставі аналізу офіційних сайтів світових рейтингів для дослідження інноваційної діяльності економік світу

що знаходяться в різних частинах світу, які поділені по географічному (регіональному) та економічному принципу, а також велика кількість (більше 80 показників), що дає більш об'єктивну оцінку на наш суб'єктивний погляд [4]. Ключова мета ГІІ – це підтримка усіх зацікавлених країн світу у розвитку інноваційної політики та покращення їх економічних систем. На протязі 16 років, ГІІ зарекомендував себе як потужний інструмент для розвитку інтелектуальної власності.

ГІІ відслідковує останні світові інноваційні тенденції та щорічно оцінює ефективність інноваційних екосистем по всьому світу. Висвітлює сильні та слабкі сторони, також окремі прогалини в інноваційних показниках. ГІІ включає понад 80 різних показників, які охоплюють та демонструють повну картину інновацій, які сформовані експертним шляхом і розподілені на два субіндекси (групи): вхідний та вихідний. Вхідний субіндекс умов інноваційного розвитку (Innovation Input Sub-Index) складається з 5 індикаторів та оцінює діяльність інституцій (установ) (Institutions); людський капітал та дослідження (Human capital and research); інфраструктуру (Infrastructure); розвиток внутрішнього ринку (Market sophistication); розвиток бізнесу (Business sophistication). В свою чергу, вихідний субіндекс результатів інноваційного розвитку (Innovation Output Sub-Index) складається з 2 індикаторів та оцінює науково-практичні результати в галузі знань і технологій (Knowledge and technology outputs); результати творчі (креативної) діяльності (Creative outputs). Кожний із семи індикаторів містить ще по 3 субіндикатори, які ще більш детально розкривають даний напрямок дослідження. Структура рейтингової системи ГІІ представлена у таблиці 2.

Різні показники, які аналізує ГІІ, можна використовувати для моніторингу ефективності та порівняння розвитку економіки в межах одного регіону, або класифікації за рівнем доходів, та класифікаційними ознаками Організації об'єднаних націй (далі – ООН) і Світового банку (далі – СБ). Оскільки, ВОІВ та СБ являються спеціалізованими органами ООН, тому застосовуються класифікаційні ознаки за однією методикою. Так, за географічною класифікацією ООН, країни, які приймають участь у рейтингу ГІІ поділяються на 7 регіонів: Центральна та Південна Азія (Central and Southern Asia, CSA), Європа (Europe, EUR), Латинська Америка і Карибський басейн (Latin America and the Caribbean, LCN), Північна Америка (North America, NAC), Північна Африка та Західна Азія

Таблиця 2

Структура рейтингової системи ГП

Глобальний індекс інновацій (Global Innovation Index, GII)

IN. Вхідний субіндекс умов інноваційного розвитку (Innovation Input Sub-Index)		5	4	3	2	1
OUT. Вихідний субіндекс результатів інноваційного розвитку (Innovation Output Sub-Index)		6	7			
IN.5. Розвиток бізнесу (Business sophistication)		OUT.6. Науково-практичні результати в галузі знань і технологій (Scientific outputs)	OUT.7. Результати творчої діяльності (Creative outputs)	IN.4. Розвиток внутрішнього ринку (Market sophistication)	IN.3. Інфраструктура (Infrastructure)	IN.2. Людський капітал та дослідження (Human capital and research)
Працівники розумової праці	Створення знань	Нематеріальні активи	Креативні товари та послуги	Працівники розумової праці	Створення знань	Нематеріальні активи
Інноваційні зв'язки	Вплив знань	Креативні товари та послуги	Поширення знань	Інноваційні зв'язки	Вплив знань	Креативні товари та послуги
Засвоєння знань	Поширення знань	Онлайн-творчість		Засвоєння знань	Поширення знань	Онлайн-творчість
Кредити	Інвестиції	Торгівля, диверсифікація та масштаб ринку		Кредити	Інвестиції	Торгівля, диверсифікація та масштаб ринку
Інформаційно-комунікаційні технології	Загальна інфраструктура	Екологічна стійкість		Інформаційно-комунікаційні технології	Загальна інфраструктура	Екологічна стійкість
Освіта	Вища освіта	Дослідження і розробки		Освіта	Вища освіта	Дослідження і розробки
Політичне середовище	Нормативно-правове середовище	Бізнес середовище		Політичне середовище	Нормативно-правове середовище	Бізнес середовище

Джерело: складено автором на підставі аналізу офіційного сайту VOIV [3]

(Northern Africa and Western Asia, NAWA), Південно-Східна Азія, Східна Азія та Океанія (South East Asia, East Asia, and Oceania, SEAO), Країни Африки на південь від Сахари (Sub-Saharan Africa, SSA). В свою чергу екосистеми країн за рівнем доходу та економічною класифікацією СБ поділяються на чотири групи: економіка країн з високим рівнем доходів (High-income economies, HI); економіка країни з доходом вище середнього (Upper-middle-income economies, UM); економіка країни з доходом нижче середнього (Lower middle-income economies, LM); економіка країни з низьким рівнем доходу (Low-income economies, LI). Для аналітичних цілей вищезазначених рівнів доходів використовуються дані про валовий національний дохід (далі – ВНД) на душу населення в доларах США, перерахований з місцевої валюти за допомогою методу Атласу СБ, який застосовується для згладжування коливань обмінного курсу. Оцінки ВНД, отримані від економістів підрозділів СБ в країнах, які покладаються переважно на офіційні дані, опубліковані країнами. Так чисельність населення оцінюється демографіями СБ з різних джерел, у тому числі з огляду світового народонаселення, що публікується кожні два роки. За рівнем доходу країни класифікуються щороку 1 липня на основі оцінки ВНД на душу населення за попередній календарний рік. Групування доходів залишається фіксованим протягом усього фінансового року СБ (тобто з 1 липня поточного року до 1 липня наступного року), незважаючи на те що вони можуть змінюватися за даний період [7].

Економічна класифікація змінюється з декілька причин. У кожній країні такі фактори, як економічне зростання, інфляція, обмінні курси та зростання населення, впливають на ВНД на душу населення. У конкретних випадках можуть мати вплив перегляд методів і даних національних рахунків. Щоб порогові значення класифікації доходів залишалися фіксованими в реальному вираженні, вони щорічно коригуються з урахуванням інфляції. Використовується дефлятор спеціальних прав запозичення (Special Drawing Rights, SDR), який є середньозваженим дефлятором валового внутрішнього продукта (далі – ВВП) деякий регіонів світу, як Китаю, Японії, Великобританії, США та Єврозони.

Показники економік світу за рівнем доходу та за географічною класифікацією зазначені в таблиці 3.

Проведений аналіз говорить про наступне: в рейтингу із 132 екосистем світу, які приймають участь у ГПІ 2022 – 36,4% (48 країн), це кра-

Таблиця 3
Показники економік світу за рівнем доходу та за географічною класифікацією,
що задіяні в рейтингу ГПІ 2022

Економіки світу за рівнем доходу	EUR		SSA		NAWA		LCN		SEAO		CSA		NAC		
	Показник	%	Показник	%	Показник	%	Показник	%	Показник	%	Показник	%	Показник	%	
Всього	132	39	29,5	27	20,5	19	14,4	18	13,6	17	12,9	10	7,6	2	1,5
	Економіка країн з високим рівнем доходу	48	28	71,8	0	0,0	8	42,1	16,7	41,2	7	0	0,0	2	100,0
НН < 12 696 дол. США	36	36,4	58,3	4	0,0	16,7	3	6,3	66,7	17,6	14,6	1	0,0	2	4,2
	Економіка країн з доходом вище середнього	36	10	25,6	4	14,8	6	31,6	33,3	3	8,3	1	10,0	0	0,0
UM 12 695 до 4 096 дол. США	27,3	27,3	27,8	4	11,1	16,7	12	66,7	33,3	3	8,3	1	2,8	0	0,0
	Економіка країн з доходом нижче середнього	36	1	2,6	12	44,4	4	21,1	16,7	7	41,2	9	90,0	0	0,0
LM 4 095 до 1 046 дол. США	27,3	27,3	2,8	12	33,3	4	11,1	3	8,3	7	19,4	9	25,0	0	0,0
	Економіка країн з нижчим рівнем доходу	12	0	0,0	11	40,7	1	5,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
L1 > 1 045 дол. США	12	0	0,0	11	40,7	1	5,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0

їни з високим рівнем доходу (НІ), при цьому більшість із них – 58,3% (28 країн) країни Європи, в свою чергу становить 29,5% (39 країн) від усіх країн. До речі, важливо відзначити, що для статистичних цілей, відповідно до офіційних даних Державної служби статистики України (Держстат) [8] та ВОІВ (СТАНДАРТ ВОІВ ST.3) [12], кожній країні чи певній території, щодо яких є особлива геополітична зацікавленість, а також міжнародних організацій для універсального використання в різних сферах, надано три види кодів, які можуть застосовуватись за вибором користувача: тризначний цифровий; двозначний літерний (Альфа-2); тризначний літерний (Альфа-3). Так, за даною географічною класифікацією, в Європі знаходиться 53 країни та територій, із них 44 країни – це країни-члени ВОІВ, в тому числі і Святий Престол (Ватикан). Ця держава-місто являється членом ВОІВ з 20.04.1975 р. та стороною 4 із 28 міжнародних угод, якими керує ВОІВ, це: Паризька конвенція про охорону промислової власності (P), 1883; Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів (B), 1886; Конвенція про заснування ВОІВ (W), 1967 та Конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм (PH), 1971. Але 5, із 44 європейських країн-членів ВОІВ з різних причин (не велика площа країни, не значна чисельність населення та не значний ВВП) не приймають участі в рейтингу ГП – це Андорра (ВВП за 2021 рік на рівні 3 330,3 млн дол. США), Ліхтенштейн (ВВП за 2020 рік на рівні на рівні 6 113,9 млн дол. США), Монако (ВВП за 2021 рік на рівні на рівні 8 596,1 млн дол. США), Сан-Марино (ВВП за 2020 рік на рівні на рівні 1 541,2 млн дол. США) та Святий Престол. Можливо зазначити, що Ліхтенштейн являється відносно активною країною, так з 21.05.1972 р. є членом ВОІВ, та являється стороною 19 із 28 міжнародних угод, якими керує ВОІВ, а також єдиною країною, із 5 яка являється членом Світової організації торгівлі (далі – СОТ) з 01.09.1995 р.

З моменту свого застосування (2007 рік) ГП сформував програму вимірювання інновацій, і став наріжним каменем формування економічної політики. Таким чином, більша кількість екосистем країн систематично аналізують свої щорічні результати та розробляють відповідні заходи, щодо покращення їхньої ефективності. Як було зазначено раніше, ГП розроблено за методикою запропонованою міжнародною

бізнес школою INSEAD, яка була заснована в 1957 р., її кампуси знаходяться в Європі (Фонтенбло, Франція, EUR), Азії (Сінгапур, SEAO) та на Близькому Сході (Абу-Дабі, Об'єднані Арабські Емірати, NAWA). Крім цього, для всебічного аналізу інформації, ВОІВ залучає відомі світові економічні організації з Індії, Бразилії, Колумбії та Туреччини: Конфедерація індійської промисловості (Confederation of Indian Industry, CII) (Нью-Делі, Індія); Бразильська Національна конфедерація промисловості (Confederação Nacional da Indústria, CNI) (Сан-Паулу, Бразилія); Колумбійська нафтова компанія, Ecopetrol (Богота, Колумбія); Асамблея турецьких експортерів (Turkish Exporters Assembly, TİM) (Стамбул, Туреччина) та працює останнім часом з незалежною некомерційною, позапартійною, дослідницько-освітньою установою – Портуланський інститут (Portulans Institute, PI) (Вашингтон, округ Колумбія, США). Також ВОІВ залучає до співпраці багатьох членів академічної корпоративної мережі майже з усіх регіонів світу: Єгипту, США, Мексики, Російської Федерації, Франції, Нігерії, Сполученого Королівства Великої Британії і Північної Ірландії, Китаю, Південної Африки, Колумбії, Бразилії, В'єтнаму. Важливо зазначити, що при підготовці ГП в різні роки було всього залучено майже 30 світових організацій та навчально-наукових закладів, із них постійними з 2011 року являються 2 організації: Конфедерація індійської промисловості (Confederation of Indian Industry, CII) (Нью-Делі, Індія) та Міжнародна бізнес школа INSEAD, з 2013 року Корнелльський університет (Cornell University, CU) (м. Ітака, штат Нью-Йорк, США), а при підготовці ГП 2022 було задіяно 20 світових установ. Також важливо зазначити, що за останні 2 роки, при підготовці ГП було запрошено для співпраці відомі світові заклади вищої освіти. Наприклад: Оксфордський університет (University of Oxford) (Оксфорд, графство Оксфордшир, Сполучене Королівство Великої Британії і Північної Ірландії), Пекінський університет (Peking University) (Пекін, Китай) та інші. Повний перелік світових економічних організацій та членів академічної мережі, які являються офіційними партнерами при підготовці ГП зазначено в таблиці 4.

Рейтинги ГП публікуються ВОІВ щороку, зазвичай в другій половині року. Проводять оцінку показників ефективності екосистем від 125 до 143 країн світу, в залежності від року, це 57,2% усіх країн та територій світу. Ці країни та території складають майже 95,0% світо-

Таблиця 4
Перелік світових економічних організацій та членів академічної мережі, які являються офіційними партнерами при підготовці ГП

№ п/п	Назва (анг.)	Роки партнерства	Адреса	Регіон ООН	Вид діяльності
1	Confederation of Indian Industry, CII	2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022	Нью-Делі, Індія	CSA	Підтримка середовища, сприятливого для розвитку Індії.
2	Alcatel-Lucent	2011, 2012	Бульвар-Біанкур, Франція	EUR	Французько-американська глобальна компанія телекомунікаційного обладнання.
3	Booz & Company	2011, 2012, 2013	Франція	EUR	Бізнес-підрозділ стратегічного консультування PwC.
4	IMPROVE Academy (IMPROVE – European Innovation Management Academy, EWIV)	2015, 2016	Düsseldorf, Німеччина	EUR	Підтримка клієнтів у досягненні конкурентної переваги шляхом кращого управління інноваціями та оцифруванням.
5	PwC	2017	Лондон, Сполучене Королівство Великої Британії і Північної Ірландії	EUR	Міжнародна мережа компаній, що пропонує професійні послуги у сфері консалтингу та аудиту.
6	Dassault Systèmes S.A.	2019, 2020.	Велізі-Віллакубле, Франція	EUR	Одна з провідних компаній в галузі програмного забезпечення САПР і PLM.
7	HSE University	2021, 2022	Москва, Російська Федерація	EUR	Вища школа економіки.
8	INSEAD	2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022	Фонтенбло, Франція; Сінгапур; Абу-Дабі, Об'єднані Арабські Емірати	EUR; SEAO; NAWA	Світова бізнес-школа.
9	University of Oxford	2022	Оксфорд, графство Оксфордшир, Сполучене Королівство Великої Британії і Північної Ірландії	EUR	Найстаріший англійський університет у світі, а також перший університет у Великій Британії.

(Продовження таблиці 4)

№ п/п	Назва (анг.)	Роки партнерства	Адреса	Регіон ООН	Вид діяльності
10	Saïd Business School, SBS	2022	Оксфорд, графство Оксфордшир, Сполучене Королівство Великої Британії і Північної Ірландії	EUR	Бізнес-школа Оксфордського університету.
11	Confederação Nacional da Indústria, CNI	2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022	Сан-Паулу, Бразилія	LCN	Представник бразильської промисловості в галузі захисту та просування державної політики.
12	Ecopetrol	2021, 2022	Богота, Колумбія	LCN	Найбільша нафтова компанія Колумбії.
13	Sebrae Alagoas	2017, 2018, 2019	Масейо, штат Алагоас, Бразилія	LCN	Організація, яка підтримує та заохочує створення, розширення та модернізацію мікро- та малих компаній.
14	EGADE Business School Technology de Monterrey	2021, 2022	Монтеррей, штат Нуево-Леон, Мексика	LCN	Вища школа менеджменту та ділового адміністрування.
15	University of the Andes (Universidad de los Andes, Uniandes)	2022	Богота, Колумбія	LCN	Приватний університет.
16	School of Management Leadership for Life	2022	Богота, Колумбія	LCN	Школа менеджменту
17	Universidade de São Paulo, USP	2021, 2022	Сан-Паулу, Бразилія	LCN	Громадський університет. Один з найбільших та найвідоміших університетів Бразилії.
18	Portulans Institute, PI	2021, 2022	Вашингтон, округ Колумбія, США	NAC	Експертиза технологічної конкурентоспроможності.
19	AT Kearney	2015, 2016	Чикаго, штат Іллінойс, США	NAC	Глобальна консалтингова фірма з питань менеджменту.
20	Strategy& (strategyand)	2017, 2018	Нью-Йорк, США	NAC	Бізнес-підрозділ стратегічного консультування PwC.

(Закінчення таблиці 4)

№ п/п	Назва (анг.)	Роки партнерства	Адреса	Регіон ООН	Вид діяльності
21	Cornell University, CU	2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022	М. Ітака, штат Нью-Йорк, США	NAC	Приватний університет.
22	Turkish Exporters Assembly, TIM	2021, 2022	Стамбул, Туреччина	NAWA	Турецька асамблея експортерів.
23	The American University in Cairo, AUC	2021, 2022	Нью-Кайро, Єгипет	NAWA	Провідний англomовний, американський акредитований заклад вищої освіти.
24	Huawei	2013, 2014	Шеньжень, Китай	SEAO	Одна з найбільших світових компаній у сфері телекомунікацій.
25	Peking University	2021, 2022	Пекін, Китай	SEAO	Найбільший університет Китаю, один з найстаріших вишів країни.
26	VinUniversity, VinUni	2022	Ханой, В'єтнам	SEAO	Приватний некомерційний університет, розташований у Ханой, В'єтнам.
27	Lagos Business School, LBS	2021, 2022	Леккі, Лагос, Нігерія	SSA	Вища бізнес-школа Пан-Атлантичного університету.
28	SARCHI-Trilateral Research Chair in Transformative Innovation (TRCTI)	2022	Йоганнесбург, Південна Африка	SSA	Коледж бізнесу та економіки
29	University of Johannesburg, UJ	2022	Йоганнесбург, Південна Африка	SSA	Державний університет, розташований у Йоганнесбурзі, Південна Африка.

Джерело: складено автором на підставі аналізу офіційного сайту ВОІВ [3]

вого населення та 98,0 % світового ВВП. Важливо зазначити, що в рейтингу ГП приймають участь не всі члени СОТ. На даний час членами СОТ являються 164 економік світу, із них 160 – це держави та 4 окремі території. З 01.01.1995 р. До СОТ приєдналися Європейський Союз (далі – ЄС) та особливі адміністративні райони Китаю, як Гонконг та Макао, пізніше з 01.01.2002 р. Тайвань, як провінція Китаю. Із перелічених економік, в рейтингу ГП приймає участь тільки Гонконг. Ці окремі території (адміністративні райони та провінція) Китаю мають доволі таки потужні економіки. Так, за офіційними даними СБ, ВВП номінальний за 2021 рік складає: Китай (17 734,0 млрд дол. США), Тайвань (789,5 млрд дол. США), Гонконг (369,2 млрд дол. США), Макао (30,1 млрд дол. США) [6]. Не зважаючи на потужню економіку, можливо з різних причин політичних причин, Тайвань, як провінція Китаю поки що не приймає участь у рейтингу ГП.

Офіційне опублікування ГП на офіційному сайті ВОІВ започатковано з 4-го видання 2011 року з зазначенням основного вектору (тренду) розвитку за певний період часу (рік). Так, ГП 2022 це вже 15-е видання, що опубліковано 29.09.2022 р. за трендом «Яке майбутнє інноваційного зростання?». Для порівняння, основний тренд до Всесвітнього дня інтелектуальної власності за 2022 рік, що відзначається щороку 26 квітня, починаючи з 2001 року це «Інтелектуальна власність та молодь: інновації для кращого майбутнього», а також «Напрямок інновацій», що являється трендом Всесвітнього звіту про інтелектуальну власність. В таблиці 5 зазначено повний порівняльний перелік трендів, які запроваджує ВОІВ.

Для проведення аналізу ГП застосовують різні макроекономічні показники країн такі як: населення, валовий внутрішній продукт, який вираховується на основі паритету купівельної спроможності (далі – ВВП (ПКС)) та валовий внутрішній продукт на основі паритету купівельної спроможності на душу населення (далі – ВВП (ПКС) на душу населення). На наш погляд саме такі показники, беруться тому, що ВВП (ПКС) обрахується за допомогою перерахунку за паритетом купівельної спроможності, тобто з поправкою на рівень цін в економіці країни, а значить, і купівельної спроможності валюти. Дані макроекономічні показники країн беруться на основі щорічних офіційних даних ООН та СБ.

Перелік трендів, які запроваджує ВОІВ

Всесвітній День інтелектуальної власності		Глобальний індекс інновацій, ГІІ			Всесвітній звіт про інтелектуальну власність
Рік	Річні тренди до Всесвітнього Дня інтелектуальної власності 26 квітня	Номер Видання	Дата опублікування	Річні тренди міжнародного рейтингу (Глобальний індекс інновацій, ГІІ)	Тренди всесвітнього звіту про інтелектуальну власність
2001	Створення майбутнього сьогодні				
2002	Заохочення творчості				
2003	Зробити інтелектуальну власність своїм бізнесом				
2004	Значення інтелектуальної власності для економічного, соціального та культурного розвитку				
2005	Думай, уявляй, твори				
2006	Інтелектуальна власність – все починається з ідеї				
2007	Зв'язок між інтелектуальною власністю та творчістю				
2008	Святкування інновацій та повага до інтелектуальної власності				
2009	Сприяння екологічним інноваціям як ключ до безпечного майбутнього				
2010	Інновації – об'єднання світу				
2011	Проектування майбутнього	4	30.06.2011 р.	Прискорення зростання і розвитку	Зміна обличчя інновацій

(Закінчення таблиці 5)

2012	Провідці-новатори	5	03.07.2012 р.	Сильніші інноваційні зв'язки для глобального зростання	
2013	Творчість – наступне покоління	6	01.07.2013 р.	Локальна динаміка інновацій	Бренд – репутація та імідж на світовому ринку
2014	Фільми – Всесвітня пристрась	7	18.07.2014 р.	Людський фактор в інноваціях	
2015	Вставай, вставай. Для музики.	8	17.09.2015 р.	Ефективна інноваційна політика для розвитку	Проривні інновації та економічне зростання
2016	Цифрова творчість: переосмислення культури	9	15.08.2016 р.	Перемога з глобальними інноваціями	
2017	Інновації – покращення життя	10	15.06.2017 р.	Інновації, що живлять світ	Нематеріальний капітал у глобальних ландшафтах створення вартості
2018	Стимулювання змін: жінки в інноваціях і творчості	11	10.07.2018 р.	Зарядження світу інноваціями	
2019	Досягти золота: Інтелектуальна власність і спорт	12	24.07.2019 р.	Створення здорового життя: майбутнє медичних інновацій	Географія інновацій: локальні гарячі точки, глобальні мережі
2020	Інновації для зеленого майбутнього	13	02.09.2020 р.	Хто фінансуватиме інновації?	
2021	Інтелектуальна власність та малі і середні підприємства (МСП): виведення ваших ідей на ринок	14	20.09.2021 р.	Відстеження інновацій через кризу COVID-19	
2022	Інтелектуальна власність та молодь: інновації для кращого майбутнього	15	29.09.2022 р.	Яке майбутнє інноваційного зростання?	Напрямок інновацій

Джерело: складено автором на підставі аналізу офіційного сайту VOIB [3]

Так, відповідно до рейтингу ГП 2022 за населенням країни, перше місце займає Китай (регіон SEAO, рейтинг ГП 2022 – 11 місце, економіка UM – 1 місце) з показником 1 444,2 млн чол., Україна (регіон EUR, рейтинг ГП 2022 – 57 місце, економіка LM – 4 місце) посідає 33 місце – 43,4 млн чол., поряд з Польщею (регіон EUR, рейтинг ГП 2022 – 38 місце, економіка HI – 34 місце) з чисельністю 37,7 млн. чол. За ВВП (ПКС), перше місце посідає також Китай (27 072,0 млрд. дол. США), Україна – 39 місце (584,1 млрд. дол. США) поряд з Швецією (регіон EUR, рейтинг ГП 2022 – 3 місце, економіка HI – 3 місце) з показником 609,5 млрд. дол. США. За ВВП (ПКС) на душу населення – 1-е місце займає європейська країна Люксембург (регіон EUR, рейтинг ГП 2022 – 19 місце, економіка HI – 18 місце) з показником 126 569,0 дол. США/на душу населення, але за економікою з високим рівнем доходу (HI) займає 18 місце із 48 економік за даним критерієм, в свою чергу Україна посідає 77 місце з показником 14 146,0 дол. США/на душу населення, а за рівнем економіки з доходом нижче середнього (LM) займає 4 місце із 36 економік за даним критерієм. За цим макроекономічним показником поряд з Україною знаходиться Республіка Молдова (регіон EUR, рейтинг ГП 2022 – 56 місце, економіка UM – 11 місце) з показником 14 258,0 дол. США/на душу населення, але вже за рівнем економіки країни з доходом вище середнього (UM), та займає 11 місце із 36 економік за даним критерієм. До речі, важливо відзначити, що Республіка Молдова за рейтингом ГП 2022 вперше, піднялась з рейтингу за економікою з доходом нижче середнього (LM) в наступний економічний кластер за рівнем економіки країни з доходом вище середнього (UM).

За географічним (регіональним) поділом основні макроекономічні показники зазначені в таблиці 6.

Як видно із таблиці 6, за регіональним поділом найбільший середній показник ВВП (ПКС) на душу населення в Північній Америці (США та Канада) та становить 67 299,6 дол. США, а показник країн Європейського Союзу (далі – ЄС) становить 48 323,0 дол. США. Із 27 країн ЄС, тільки 2 країни Болгарія та Румунія не входять до економік країн з високим рівнем доходу (HI). Болгарія за останні роки впевнено займає лідируюче місце по рейтингу (2-е місце) економік країн з доходом вище середнього (UM) поряд з Китаєм (1-е місце), Малай-

Таблиця 6

**Макроекономічні показники інноваційних економік світу
за географічним (регіональним) поділом за рейтингом ГПІ 2022**

Region	Кількість країн			ВВП (ШКС), млрд. дол. США			Населення, тис. чол.			ВВП (ШКС) на душу населення, дол. США	
	Показник	Місце	%	Показник	Місце	%	Показник	Місце	%	Показник	Місце
Всього	132		100,0	141 659,5		100,0	7 409 194,0		100,0	19 119,4	
Європа, EUR	39	1	29,5	31 397,9	2	22,2	747 214,0	4	10,1	42 020,0	3
Країни Африки на південь від Сахари, SSA	27	2	20,5	4 203,1	8	3,0	923 144,0	3	12,5	4 553,0	8
Європейський Союз, EU	27	2	20,5	21 518,6	4	15,2	445 308,0	7	6,0	48 323,0	2
Північна Африка та Західна Азія, NAWA	19	4	14,4	9 687,5	7	6,8	451 878,0	6	6,1	21 438,3	4
Латинська Америка і Карибський басейн, LCN	18	5	13,6	10 207,6	6	7,2	588 675,0	5	7,9	17 339,96	6
Південно-Східна, Східна, Південна, Центральна Азія та Океанія, SEAO	17	6	12,9	46 380,8	1	32,7	2 336 878,0	1	31,5	19 847,3	5
Центральна та Південна Азія, CSA	10	7	7,6	14 815,6	5	10,5	1 990 422,0	2	26,9	7 443,4	7
Північна Америка, NAC	2	8	1,5	24 967,0	3	17,6	370 983,0	8	5,0	67 299,6	1

Джерело: складено автором на підставі аналізу офіційного сайту ВОІВ [3]

зією (3-є місце). В той же час, Румунія з 40-го місця економік країн з високим рівнем доходу (НІ) за рейтингом ГПІ 2021 перемістилася на нижчу сходинку рейтингу економік, та вже за ГПІ 2022 посідає 8 місце економік країн з доходом вище середнього (УМ) поряд з Російською Федерацією та Бразилією.

3. Місце України за глобальним індексом інновацій

Найбільш інноваційною країною в 2022 році визнано Швейцарію з показником індекса 64,6 балів, далі в рейтингу слідує США (61,8 бали), Швеція (61,6 бали), Сполучене королівство Великої Британії та Північної Ірландії (59,78 бали) та Нідерланди (58,0 балів). З початку запровадження рейтингу у 2009 році, Швейцарія займала 7-е місце, але починаючи з 2011 року успішно лідирує, як в у світі так і у Європі не тільки за рейтингом ГПІ, а і за рівнем економіки країн з високим рівнем доходів (НІ), де за даними СБ, ВНД на душу населення складає більше 12 695 дол. США.

У 2022 році Україна показує кращі рейтинги умов інноваційного розвитку (Вихідний суб-Індекс, ОУТ), ніж результатів інноваційного розвитку (Вхідний суб-Індекс, ІН). Цього року Україна посідає 75 місце за обсягами вхідних критеріїв інновацій, що вище, ніж минулого року на 1 пункт, але нижче, ніж у 2020 році на 4 пункти. За обсягами вихідних інновацій Україна посідає 48 місце. Ця позиція нижча і за 2021, і за 2020 роки, аж на 11 пунктів. Також, Україна посідає 4 місце серед 36 економік країн з доходом нижче середнього та 34 місце серед 39 економік Європи. Динаміка показників України ГПІ з 2011 року представлена в таблиці 7.

Із проведеного аналізу ГПІ, статистичний інтервал для рейтингу України становить між 43 і 71 місця. Найбільший рейтинг ГПІ зафіксовано у ГПІ 2018 – 43 місце з найвищим показником індекса на рівні 38,5 балів, також за цей період фіксується максимальний індекс на рівні 68,4 бали у Швейцарії, а за рейтингом ГПІ 2013 Україна займала 71 місце з показником індекса на рівні 35,8 балів, але найменший рівень індексу України фіксується за ГПІ 2022 на рівні 31,0 бала (57 місце), також за цей період простежується падіння максимального рівня рейтингу та фіксується найнижчий рівень мінімального індексу та медіани відповідно на рівні 11,6 та 28,8 балів, але різниця між максимальним та мінімальним рівнем залишається доволі великою на рівні 53,0 бал.

Динаміка показників міжнародного рейтингу
(Глобальний індекс інновацій, ГІІ) України за 2011–2022 роки

Глобальний індекс інновацій, ГІІ	ГІІ 2011	ГІІ 2012	ГІІ 2013	ГІІ 2014	ГІІ 2015	ГІІ 2016	ГІІ 2017	ГІІ 2018	ГІІ 2019	ГІІ 2020	ГІІ 2021	ГІІ 2022
Населення України, млн. осіб	45,4	45,6	46,5	45,6	44,9	44,8	44,6	44,2	44,0	44,0	43,7	43,5
ВВП (ПКС) України, млрд. дол. США	286,8	328,3	353,3	338,5	339,1	336,8	335,3	336,4	391,5	409,3	527,9	584,1
ВВП (ПКС) на душу населення України, дол. США	6 317,80	7 198,90	7 598,10	7 423,10	7 552,40	7 518,80	7 518,80	8 713,00	9 283,4	8 533,5	12 710,0	14 146,0
Індекс (Глобальний індекс інновацій, ГІІ), бали	35,0	36,1	35,8	36,3	36,5	35,7	37,6	38,5	37,4	36,3	35,6	31,0
Рейтинг (Глобальний індекс інновацій, ГІІ)	60	63	71	63	64	56	50	43	47	45	49	57
Економіка України за рівнем доходу	LM	LM	LM	LM	LM	LM	LM	LM	LM	LM	LM	LM
Рейтинг за рівнем доходу економіки	6	2	4	3	4	2	2	1	2	2	3	4
Регіон України	ECS	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR

(Продовження таблиці 7)

	ГП 2011	ГП 2012	ГП 2013	ГП 2014	ГП 2015	ГП 2016	ГП 2017	ГП 2018	ГП 2019	ГП 2020	ГП 2021	ГП 2022
Глобальний індекс інновацій, ГП												
<i>Рейтинг (Глобальний індекс інновацій, ГП) в регіоні</i>	33	35	37	36	37	34	33	30	32	30	32	34
Вхідний суб-Індекс умов інноваційного розвитку, ІН, бали	39,6	38,0	37,9	38,2	39,0	38,9	41,1	40,5	40,7	40,1	39,6	35,7
<i>Рейтинг умов інноваційного розвитку</i>	67	78	83	88	84	76	77	75	82	71	76	75
<i>Рейтинг за рівнем доходу економіки</i>	6	4	7	8	8	6	5	5	9	5	3	
<i>Рейтинг в Європі</i>	35	36	39	39	39	39	39	38	39	36	32	
Вихідний суб-Індекс результатів інноваційного розвитку, ОУТ, бали	30,4	34,2	33,7	34,4	33,9	32,5	34,8	36,6	34,1	32,5	31,6	26,4
<i>Рейтинг результатів інноваційного розвитку</i>	52	47	58	46	47	40	40	35	36	37	37	48
<i>Рейтинг за рівнем доходу економіки</i>	8	3	6	2	3	2	2	1	1	1	3	

(Закінчення таблиці 7)

	ГП 2011	ГП 2012	ГП 2013	ГП 2014	ГП 2015	ГП 2016	ГП 2017	ГП 2018	ГП 2019	ГП 2020	ГП 2021	ГП 2022
Глобальний індекс інновацій, ГП												
<i>Rating в Європі</i>	30	31	32	30	30	27	26	24	25	25	32	
Коефіцієнт інноваційної ефективності, ІЕР	0,77	0,90	0,89	0,90	0,87	0,84	0,85	0,90	0,84	0,81	0,80	0,74
Загальні показники за даними ВОІВ:												
Максимальний рейтинг (Глобальний індекс інновацій, ГП)	125	141	142	143	141	128	127	126	129	131	132	132
Максимальний індекс (ГП), бали	63,8	68,2	66,6	64,8	68,3	66,3	67,7	68,4	67,2	66,1	65,5	64,6
Мінімальний індекс (ГП), бали	19,8	16,8	19,3	12,7	15,0	14,6	15,6	15,0	14,5	13,6	15,0	11,6
Медіана (ГП), бали	34,2	34,3	35,8	34,8	34,9	33,9	34,8	33,8	33,9	30,9	31,8	28,8
Різниця між мінімальним та максимальним індексами (ГП), бали	44,0	51,4	47,3	52,1	53,4	51,7	52,1	53,4	52,8	52,5	50,5	53,0

Джерело: складено автором на підставі аналізу офіційного сайту ВОІВ [3]

По економіці Україна спустилася на 1 пункт, та посідає 4 місце серед 36 країн з доходом нижче середнього рівня, також падіння на 2 пункти простежується і серед 39 економік Європи. Із проведеного аналізу ВОІВ залежності між рівнями доходу (ВВП на душу населення) і результативністю інновацій (бал ГІІ) та зв'язка між інноваційними вкладками та інноваційними результатами, позитивним можна відзначити, що показники України перевищують очікування рівня її розвитку та те, що Україна виробляє більше інноваційної продукції порівняно з рівнем інноваційних інвестицій [3].

За рейтингом економік країн з доходом нижче середнього (LM), де за даними СБ, ВНД на душу населення складає від 1 046 до 4 095 дол. США, Україна за рейтингом ГІІ 2022 єдина країна Європи, яка входить до даного критерію. На протязі всього дослідження ГІІ з 2011 по 2022 Україна весь час залишалася в цьому діапазоні економік та займала від 1-го місця за ГІІ 2018 та 6-ге місце за ГІІ 2011. Останнім часом простежується падіння кожного року на 1 пункт. На протязі всього дослідження ГІІ поряд з Україною з європейських країн була тільки Республіка Молдова, але за рейтингом ГІІ 2022 вона вже перемістилась до верхнього рівня, тобто до економік країн з доходом вище середнього (Upper-middle-income economies, UM), де за даними СБ, ВНД на душу населення складає від 4 096 до 12 695 дол. США та займає в цій лінійці вже 11-е місце із 36 економік, поряд з Сербією та Мексикою. Слід зазначити, що у рейтингу ГІІ 2022 поряд з Україною за рівнем економіки з доходом нижче середнього (LM) знаходяться країни Південної Азії (CSA) – Індія та Іран, Південно-Східної Азії (SEAO) – В'єтнам та Філіппіни.

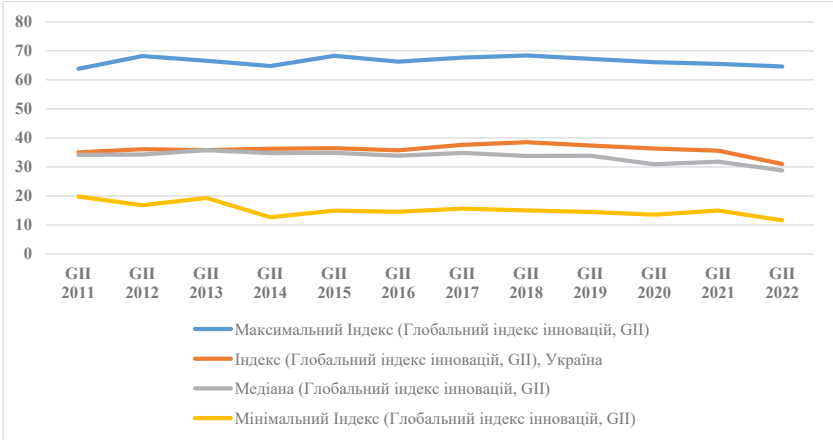
На діаграмі 1 показано динаміку показників міжнародного рейтингу ГІІ України (ГІІ 2011-ГІІ 2022).

Діаграма 1 красномовно показує нам, що максимальні показники ГІІ ТОП інноваційних країн залишаються доволі стабільними, нажаль Україна повторює падіння, як медіани так і мінімального індексу ГІІ.

На пелюстковій гістограмі та в таблиці 7 відображаються порівняння показників індексів ГІІ України за ГІІ 2022.

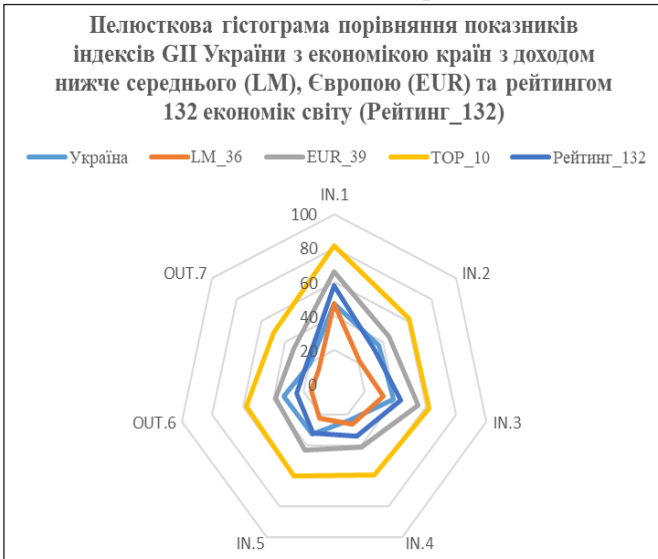
Із проведеного порівняльного аналізу 7 індикаторів ГІІ України за 2022 рік за географічним та економічним признаками, встановлено, що показники України перевищують середній рівень групи економік країни з доходом нижче середнього (LM_36) за шістьма основними показ-

Динаміка показників міжнародного рейтингу ГПІ України (ГПІ 2011-ГПІ 2022)

Джерело: складено автором на підставі аналізу офіційного сайту VOIB ГПІ [4]

Пелюсткова гістограма

Джерело: складено автором на підставі аналізу офіційного сайту VOIB [5]

Таблиця порівняння показників індексів ГП України з економікою країн з доходом нижче середнього (LM), Європою (EUR) та рейтингом 132 економік світу (Рейтинг 132)

	IN.1	IN.2	IN.3	IN.4	IN.5	OUT.6	OUT.7
Україна	47,39	36,59	38,67	23,43	32,34	32,89	19,81
LM_36	47,15	21,10	32,50	26,32	22,18	14,81	12,62
EUR_39	66,20	44,88	55,08	40,90	43,21	38,40	33,37
TOP_10	81,6	61,6	62,4	58,9	59,6	57,5	49,2
Рейтинг_132	58,08	32,63	43,50	33,87	31,86	24,47	21,71
<i>Різниця</i>							
Україна-LM_36	0,24	15,49	6,17	-2,89	10,16	18,09	7,19
Україна-EUR_39	-18,81	-8,29	-16,41	-17,48	-10,87	-5,50	-13,56
Україна-TOP_10	-34,22	-25,00	-23,73	-35,50	-27,24	-24,59	-29,37
Україна-Рейтинг_132	-10,68	3,96	-4,83	-10,44	0,48	8,43	-1,89

де, **IN.1** – Інституції (Institutions); **IN.2** – Людський капітал та дослідження (Human capital and research); **IN.3** – Інфраструктура (Infrastructure); **IN.4** – Розвиток внутрішнього ринку (Market sophistication); **IN.5** – Розвиток бізнесу (Business sophistication); **OUT.6** – Науково-практичні результати в галузі знань і технологій (Knowledge and technology outputs); **OUT.7** – Результати творчі діяльності (Creative outputs).

LM_34 – середнє значення індикаторів 34 економік світу з доходом нижче середнього; **EUR_39** – середнє значення індикаторів 39 економік Європи; **TOP_10** – середнє значення індикаторів 10 найбільш інноваційних економік світу; **Рейтинг_132** – середнє значення індикаторів 132 економік світу, які приймають участь у моніторингу.

Джерело: складено автором на підставі аналізу офіційного сайту VOIB [5]

никами, найбільша позитивна різниця +10,16 бали по індикатору IN.5. Розвиток бізнесу, крім індикатора IN.4. Розвиток внутрішнього ринку, де різниця негативна різниця складає -2,89 бали. Більшість показників (4 із 7) України нижче середнього рівня 132 економік країн світу, що приймають участь в рейтингу (Рейтинг_132), найбільша негативна різниця складає -10,68 бали по індикатору IN.1. Інституції, а за трьома основними показниками – показники вище, найбільша позитивна різниця +8,43 бали по індикатору OUT.6. Науково-практичні результати в галузі знань і технологій. Показники України значно нижчі за середні

показники по регіону (EUR_39) та TOP_10 за всіма рівнями ГПІ, де найбільш негативна різниця складає -18,81 балів по індикатору ІН.1.Інституції та -35,50 балів по індикатору ІН.4. Розвиток внутрішнього ринку відповідно. Слід відзначити, що показник індикатору ІН.4. Розвиток внутрішнього ринку на рівні 23,43 бали, це найнижчий показник від усіх усереднених показників рейтингу та займає 102 місце у світі та показує падіння на 14 пуків та майже на 20 балів за попередні роки.

Динаміка ключових елементів та глобальних індикаторів міжнародного рейтингу ГПІ України зазначена в таблиці 9.

Із таблиці 8 слідує, що Україна має найкращі результати у сфері застосування знань і технологій (індикатор ОУТ.6) та у ключових вихідних результатах інноваційного розвитку (суб-індекс ОУТ), а найгірші показники – розвиток внутрішнього ринку (індикатор ІН.4), інституції (індикатор ІН.1).

У наведеній таблиці 10 подано огляд сильних та слабких сторін індикаторів України в ГПІ 2022.

Відповідно до аналізу TOP-10 сильних та слабких сторін інноваційного розвитку України за міжнародним рейтингом ГПІ 2022 встановлено, що переважна більшість 9 із 10 слабких показників простежується все ж таки в умовах інноваційного розвитку, це такі, як індекс політичної, правової, оперативної та безпекової стабільності, що впливають на бізнес-операції, який займає 121 місце (50,91 балів) поряд із країною з західної Африка (SSA) Буркіна-Фасо, а перше місце займає Сингапур (100,0 балів) із південно-східної Азії. Із європейських країн, найбільш привабливіші умови за індексом політичної, правової, оперативної та безпекової стабільності, що впливають на бізнес-операції простежується у відносно не великих країнах, як Данії, Ісландії та Люксембург, це 4 місце у рейтингу (90,91 балів). Важливо відзначити, що за даним індексом Україна з кожним роком, повільно, але покращує свій рейтинг, так за ГПІ 2019 покращення на 4 пункти, а за ГПІ 2021 – 122 місце.

4. Запровадженням європейських норм щодо захисту прав інтелектуальної власності на митному кордоні

Створення ефективної системи охорони інтелектуальної власності в державі є фундаментом для інноваційної моделі економічного розвитку України, її модернізації та підвищення конкурентоспроможності у світі.

Таблиця 9
Динаміка ключових елементів та глобальних індикаторів міжнародного рейтингу ГП України

Код	Indicator name	Назва індикатора	ГП 2011		ГП 2019		ГП 2020		ГП 2021		ГП 2022		
			Показник	Місце	Показник	Місце	Показник	Місце	Показник	Місце	Показник	Місце	
OUT.6.	Knowledge and technology outputs	Науково-практичні результати в галузі знань і технологій	29,90	1	34,60	1	35,10	1	32,30	1	32,90	1	36
OUT.	Innovation Output Sub-Index	Вихідний суб-індекс результатів інноваційного розвитку	30,45	4	34,05	2	32,50	2	31,60	2	26,35	2	48
IN.5.	Business sophistication	Розвиток бізнесу	41,50	3	34,80	4	29,50	6	28,90	6	32,30	2	48
IN.2.	Human capital and research	Людський капітал та дослідження	44,30	1	35,60	6	40,50	3	38,20	3	36,60	4	49
GP	Global Innovation Index	Глобальний індекс інновацій	35,02	5	37,39	4	36,33	5	35,59	5	31,02	5	57
OUT.7.	Creative outputs	Результати творчі діяльності	31,00	8	33,50	3	29,90	4	30,90	4	19,80	6	63
IN.	Innovation Input Sub-Index	Вхідний суб-індекс умов інноваційного розвитку	39,58	7	40,72	7	40,16	7	39,58	7	35,68	7	75
IN.3.	Infrastructure	Інфраструктура	21,50	9	36,00	10	33,10	9	32,30	10	38,70	8	82
IN.1.	Institutions	Інституції	51,00	10	53,90	9	55,60	8	56,20	9	47,40	9	97
IN.4.	Market sophistication	Розвиток внутрішнього ринку	39,60	6	43,30	8	42,10	10	42,30	8	23,40	10	102

Джерело: складено автором на підставі аналізу офіційного сайту ВОІВ [4]

Таблиця 10
Сильні та слабкі сторони інноваційного розвитку України за міжнародним рейтингом GII 2022

Сильні сторони				Слабкі сторони							
Код	Назва індикатора	GII 2022		Темп зростання		Код	Назва індикатора	GII 2022		Темп зростання	
		Показник	Місце	Показник	Місце			Показник	Місце	Показник	Місце
IN.	Вхідний суб-Індекс умов інноваційного розвитку	35,68	75	-3,90	1	IN.	Вхідний суб-Індекс умов інноваційного розвитку	35,68	75	-3,90	-1
IN.	<i>Singapur, SEA0</i>	70,59	1			IN.	<i>Singapur, SEA0</i>	70,59	1		
IN.	<i>Ботсвана, SSA</i>	36,52	74			IN.	<i>Ботсвана, SSA</i>	36,52	74		
IN.2.1.2.	Державні фінансування одного учня середньої школи (від ВВП), %	29,40	12	-0,90	-5	IN.1.1.1.	Індекс політичної, правової, операційної та безпекової стабільності, що впливають на бізнес-операції	50,91	121	0,91	2
IN.2.1.2.	<i>Туніс, NAWA</i>	49,40	1			IN.1.1.1.	<i>Сингапур, SEA0</i>	100,00	1		
IN.2.1.2.	<i>Мавритій, SSA</i>	30,40	11			IN.1.1.1.	<i>Буркіна-Фасо, SSA</i>	50,91	121		
IN.2.1.5.	Середнє значення співвідношення учнів і вчителів	8,1	11	0,30	-4	IN.2.3.3.	Середні витрати трьох провідних світових компаній країни на дослідження і розробки, мільярд дол. США	0,0	38	0,00	3
IN.2.1.5.	<i>Хорватія, EUR</i>	6,2	1			IN.2.3.3.	<i>США, NAC</i>	100,00	1		
IN.2.1.5.	<i>Угорщина, EUR</i>	8,1	10			IN.2.3.3.	<i>Уганда, SSA</i>	0,0	38		
IN.2.2.1.	Загальна кількість охоплення вищою освітою, %	82,70	19	0,00	-1	IN.3.2.3.	Валове накопичення капіталу (від ВВП), %	10,30	125	3,40	0
IN.2.2.1.	<i>Греція, EUR</i>	148,50	1			IN.3.2.3.	<i>Мозамбік, SSA</i>	59,90	1		
IN.2.2.1.	<i>Норвегія, EUR</i>	83,20	18			IN.3.2.3.	<i>Кенія, SSA</i>	13,00	124		
IN.5.1.5.	Кількість жінок, що працюють з вищою освітою, %	30,2	2	0,00	0	IN.3.3.1.	Індекс енергопродуктивності (ВВП на загальний запас енергії, ВВП/ГЕС)	5,4	116	1,40	4

(Продовження таблиці 10)

IN.5.1.5.	Ізраїль, <i>NAWA</i>	29,4	4					IN.3.3.1.	Ірландія, <i>EUR</i>	32,9	1		
IN.5.1.5.								IN.3.3.1.	Канада, <i>NAC</i>	5,7	115		
OUT.	Вихідні суб-індекси результатів інноваційного розвитку	26,4	48	-5,25	-11			IN.4.1.3.	Позиції для мікрофінансових організацій (від ВВП), %	0,10	53	0,10	26
OUT.	Швейцарія, <i>EUR</i>	61,71	1					IN.4.1.3.	Камбоджа, <i>SEAO</i>	26,60	1		
OUT.	Литва, <i>EUR</i>	26,55	47					IN.4.1.3.	В'єтнам, <i>SEAO</i>	0,10	52		
OUT.6.1.3.	Кількість заявок резидентів на комерційну модель (на млрд. дол. США ВВП (ПКС))	9,3	1	-5,60	0			IN.4.2.1.	Середнє значення за три роки ринкової капіталізації вітчизняних компаній, зареєстрованих на біржі (від ВВП), %	4,3	78	-63,70	-34
OUT.6.1.3.	Китай, <i>SEAO</i>	120,7	1					IN.4.2.1.	Гонконг, Особливий адміністративний район Китаю, <i>SEAO</i>	1 391,4	1		
OUT.6.1.3.	Монголія, <i>SEAO</i>	5,5	1					IN.4.2.1.	Словаччина, <i>EUR</i>	5,6	77		
OUT.6.2.3.	Витрати на програмне забезпечення (від ВВП), %	0,60	9	0,10	8			IN.4.2.3.	Середнє значення за три роки отриманих угод венчурного капіталу (на млрд.дол. США ВВП (ПКС))	0,0	99	0,00	-31
OUT.6.2.3.	США, <i>NAC</i>	1,10	1					IN.4.2.3.	Канада, <i>NAC</i>	0,4	1		
OUT.6.2.3.	Італія, <i>EUR</i>	0,60	8					IN.4.2.3.	Катар, <i>NAWA</i>	0,0	98		
OUT.6.3.4.	Експорт телекомунікаційних, комп'ютерних та інформаційних послуг, від загального обсягу торгівлі, %	8,5	7	2,20	2			IN.4.2.4.	Середній покриття вартості за три роки венчурного капіталу (від ВВП), %	0,0	88	0,00	5
OUT.6.3.4.	Кіпр, <i>NAWA</i>	17,7	1					IN.4.2.4.	Естонія, <i>EUR</i>	0,0	1		
OUT.6.3.4.	Кувейт, <i>NAWA</i>	9,9	6					IN.4.2.4.	Туніс, <i>NAWA</i>	0,0	87		

(Закінчення таблиці 10)

OUT.7.1.2.	Кількість класів у заявках на торговельні марки резидентів (на млрд. дол. США ВВП (ПКС))	70,6	26	-26,20	-16	IN.5.2.4.	Кількість угод про спільні підприємства / стратегічному альянсу (на млрд. дол. США ВВП (ПКС))	0,0	122	0,00	-6
<i>OUT.7.1.2.</i>	<i>Китай, SEAO</i>	<i>376,9</i>	<i>1</i>			<i>IN.5.2.4.</i>	<i>Канада, NAC</i>	<i>0,3</i>	<i>1</i>		
<i>OUT.7.1.2.</i>	<i>Швейцарія, EUR</i>	<i>71,4</i>	<i>25</i>			<i>IN.5.2.4.</i>	<i>Сальвадор, LCN</i>	<i>0,0</i>	<i>121</i>		
OUT.7.1.4.	Кількість поданих заявок резидентами на промислові зразки (на млрд. дол. США ВВП (ПКС))	5,9	19	-2,40	-4	OUT.	Вихідний суб-Індекс результатів інноваційного розвитку	26,4	48	-5,25	-11
<i>OUT.7.1.4.</i>	<i>Китай, SEAO</i>	<i>31,1</i>	<i>1</i>			<i>OUT.</i>	<i>Швейцарія, EUR</i>	<i>61,71</i>	<i>1</i>		
<i>OUT.7.1.4.</i>	<i>Люксембург, EUR</i>	<i>6,2</i>	<i>18</i>			<i>OUT.</i>	<i>Литва, EUR</i>	<i>26,55</i>	<i>47</i>		
OUT.7.3.4.	Середнє значення створення мобільних додатків за два роки (на млрд. дол. США ВВП (ПКС))	20,1	13	-9,00	4	OUT.7.2.2.	Кількість створених національних художніх фільмів (на мільйон населення від ком від 15 до 69 років)	0,5	69	-0,10	28
<i>OUT.7.3.4.</i>	<i>Кіпр, NAWA</i>	<i>100,00</i>	<i>1</i>			<i>OUT.7.2.2.</i>	<i>Ісландія, EUR</i>	<i>21,0</i>	<i>1</i>		
<i>OUT.7.3.4.</i>	<i>Пакистан, CSA</i>	<i>20,2</i>	<i>12</i>			<i>OUT.7.2.2.</i>	<i>В'єтнам, SEAO</i>	<i>0,5</i>	<i>68</i>		

Джерело: складено автором на підставі аналізу офіційного сайту VOIB [5]

Найважливішу роль охорони інтелектуальної власності відіграють контролюючі органи, що створенні та функціонують у складі Міністерства фінансів України, в тому числі і Державна митна служби України.

Так, відповідно до пункту 9 частини 2 статті 544 Митного кодексу України від 13.03.2012 р. № 4495-VI (далі – МКУ), здійснюючи митну справу, митні органи виконують такі основні завдання, як сприяння захисту прав інтелектуальної власності, вжиття заходів щодо запобігання переміщенню через митний кордон України товарів з порушеннями охоронюваних законом прав інтелектуальної власності, недопущення переміщення через митний кордон України контрафактних товарів [2].

На нашу думку, політична та операційна стабільність України забезпечується також із запровадженням європейських норм, щодо захисту прав інтелектуальної власності (далі – ПІВ) на митному кордоні. Дотримання ПІВ, це зобов'язання України, закріплене в нормах Угоди про торгівлі аспекти прав інтелектуальної власності (далі – ТРІПС) та Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію між Україною та ЄС). Створення ефективної системи захисту та охорони інтелектуальної власності в державі є фундаментом для інноваційної моделі економічного розвитку України, її модернізації та підвищення конкурентоспроможності у світі.

З 27.06.2014 р. дати підписання торговельно-економічних та галузевих положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, Україна взяла на себе ряд зобов'язань, в тому числі і поступового наближення митного законодавства України до митного законодавства ЄС, як це визначено в стандартах ЄС та міжнародних стандартах [13].

У зв'язку з цим 17.10.2019 р. було прийнято Закон України за № 202-IX «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України» (далі – ЗУ № 202) [9].

Прийняття даного закону України обґрунтовується необхідністю приведення положень МКУ, зокрема Розділу XIV «Сприяння захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України» [2], у відповідність до положень Регламенту (ЄС) № 608/2013 Європейського Парламенту та Ради від 12 червня

2013 року стосовно митного забезпечення прав інтелектуальної власності та скасування Регламенту Ради (ЄС) № 1383/2003 Регламенту (ЄС) [11], Імплементативного Регламенту комісії (ЄС) № 1352/2013 від 4 грудня 2013 року що засновує бланки, передбачені Регламентом Європейського Парламенту та Ради (ЄС) № 608/2013 щодо захисту прав інтелектуальної власності митними органами [1], а також в рамках виконання положень Розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею», Глави 5 «Митні питання та сприяння торгівлі» статі 84 «Наближення законодавства у митній сфері», Глави 9 «Інтелектуальна власність», частини 3 «Захист прав інтелектуальної власності» статі 250 «Заходи на кордоні» та Додатка XV «Наближення митного законодавства» до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [13].

Основними результатами прийняття ЗУ № 202 є: 1) наближення митного законодавства України у сфері захисту інтелектуальної власності до стандартів та практики Європейського Союзу, що є зобов'язанням нашої держави в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС; 2) посилення боротьби з контрафактними та піратськими товарами; 3) прискорення переміщення через митний кордон України та митного оформлення оригінальних товарів; 4) сприяння розвитку міжнародної торгівлі та підвищенню інвестиційної привабливості України; 5) введено в дію новий порядок застосування заходів щодо сприяння захисту ПІВ та взаємодії між митними органами, правовласниками, власниками та декларантами; 6) перезапущена процедура та введено в дію новий порядок реєстрації об'єктів права інтелектуальної власності у митному реєстрі.

Наслідками запровадження даних змін, свідчить динаміка якості життєвих митними органами заходів, щодо захисту ПІВ у процесі здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Результати роботи митних органів України відображені в таблиці 11. Як бачимо, значно зменшилась кількість випадків призупинення митного оформлення за підозрою у порушенні ПІВ. Так, за 2019 рік – митне оформлення призупинялося у 6 880 випадках, а за 2020 рік – 1 907 випадків, за 2021 та 2022 роки – зменшення майже в 4,7 разів та 6,4 разів відповідно. В той же час простежується значне збільшення випадків знищення товарів з порушенням ПІВ та знищення маркування майже в 6 разів, а також простежується тенденція до збільшення складання про-

Таблиця 11

Динаміка показників роботи митних органів України відносно вжиття заходів щодо захисту ПІВ у процесі здійснення зовнішньоекономічної діяльності, недопущення переміщення через митний кордон України контрафактних товарів за 2012–2022 роки

Показник	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Загальна кількість прийнятих рішень про припинення митного оформлення товарів за підозрою у порушенні ПІВ	1 340	2 792	3 074	3 382	7 139	9 705	7 259	6 880	1 907	406	298
Кількість випадків застосування митницями процедури знищення товарів, митне оформлення яких припинено за підозрою у порушенні ПІВ, або знищене маркування	2	8	0	11	6	1	14	16	87	79	95
Загальна кількість справ про ПМП а фактами переміщення товарів через митний кордон України з порушенням ПІВ, шт.	18	23	6	22	17	14	12	21	42	41	55

Джерело: складено автором на підставі офіційних даних Державної митної служби України за 2012–2013 та 2020–2022 роки та Державної фіскальної служби України за 2014–2019 роки

токолів про порушення митних правил за фактами переміщення товарів через митний кордон України з порушенням ПІВ, що свідчить про якісний підхід до даного напрямку роботи митних органів.

Таким чином, завершено трансформування законодавчих актів України у сфері сприяння захисту ПІВ на митному кордоні. Наразі проходить адаптація митних органів України до нових принципів роботи, з урахуванням нових стандартів та напрацювання досвіду. Так, 5 вересня 2022 року в Брюсселі підписано Угоду між Україною та ЄС про участь України у програмі «Митниця» для співробітництва в митній сфері, що являється необхідним кроком для поглиблення співпраці України та ЄС з митних питань, зокрема, в умовах набуття нашою державою статусу кандидата в члени ЄС. Також з 1 жовтня 2022 року, для України набрали чинності положення Конвенції про процедуру спільного транзиту і для бізнесу відкрилась можливість міжнародного переміщення товарів з 35 іншими країнами-учасниками в тому числі за одним транзитним документом.

5. Висновки

1. Аналіз найбільш інноваційних країн TOP-20 у різні роки виділив 26 країн. За рейтингом ці країни розподілились наступним чином: 61,5% – це країни Європи (EUR), 26,9% це країни Східної та Південно-Східної Азії (SEAO), 2 країни Північної Америки (NAC) – США та Канада та одна країна Західної Азії (NAWA) – це Ізраїль. В цьому рейтингу відсутні 3 регіони світу, це країни Центральної та Південної Азії (CSA), Латинської Америка і Карибського басейну (LCN) та країни Африки на південь від Сахари (SSA). Ці країни складають 41,7% рейтингу. Аналогічна ситуація простежується і за рейтингом ГПІ 2022, так TOP-20 перших світових економік, із 132 складають 12 країн (60,0%) це країни Європи (EUR), 5 країн Східної та Південно-Східної Азії (SEAO), США та Канада, а також Ізраїль, яка займає 16 місце з показником індекса 50,2 бали та 15 місце за економікою з високим рівнем доходів (HI). Таким чином, країни європейського континенту показують високі та стабільні результати інноваційного розвитку своїх економік, до чого потрібно і налаштовуватися і іншим країнам світу.

2. Проаналізувавши макроекономічні показники ГПІ, можливо зробити висновок, що останнім часом в Україні простежується потенціал

інноваційного розвитку, а саме в результатах інноваційного розвитку (OUT.6), це науково-практичні результати в галузі знань і технологій, де загальний рейтинг даного суб-індексу за останні роки довільно високий та займає 36 позицію із 132 економік світу, не зважаючи на те що простежується падіння на 12 пунктів в порівнянні з ГП 2020. Також, поряд з цим, зазначаємо, що Україна єдина країна Європи, яка залишається в блоці економік світу з дохідною частиною нижче середнього рівня, що знаходиться в межах від 1 046,0 до 4 095,0 дол. США за класифікацією СБ. Щоб покращити інноваційну спроможність України, необхідно покращити показники, що відносяться в першу чергу, до умов інноваційного розвитку (IN.), а саме до інституцій (IN.1.) – це індекс політичної, правової, оперативної та безпекової стабільності, що впливають на бізнес-операції (IN.1.1.); інфраструктури (IN.3.) – це валове накопичення капіталу (IN.3.2.3.); розвиток внутрішнього ринку (IN.4.) – це позики для мікрофінансових організацій (IN.4.1.3.), ринкова капіталізація вітчизняних компаній, зареєстрованих на біржі (IN.4.2.1.), накопичення венчурного капіталу (IN.4.2.); розвиток бізнесу (IN.5.) – це активізація щодо заключення угод про спільні підприємства (IN.5.2.4.).

3. Важливо відзначити, що на шляху України до євроінтеграції, можна виділити 3 складові досягнення ефективності захисту ПІВ на митному кордоні: 1. Ефективні митні процедури (не перешкоджання законній торгівлі оригінальними товарами, а навпаки прискорення переміщення таких товарів); 2. Стандартизовані форми обміну інформацією з усіма стейхолдерами, які задіяні (сучасна модель взаємодії безпосередньо між митними органами, між митними органами та правовласниками, власниками та декларантами, між правовласниками, власниками та декларантами, що ґрунтується на кращих практиках країн ЄС, а також забезпечено алгоритмізацію усіх процесів); 3. Сучасний митний реєстр (створено електронний кабінет користувача; передбачено online формат подачі заяв та обміну інформацією).

4. Вважаємо, що запровадження вищезазначених заходів, буде сприяти покращенню умов інноваційного розвитку, в тому числі і за індексом політичної, правової, оперативної та безпекової стабільності, що впливають на бізнес-операції в Україні при розрахунку світових рейтингів інноваційної діяльності економік світу.

Список літератури:

1. Імплементаційний Регламент Комісії (ЄС) № 1352/2013 від 04.12.2013 р., яким установлюються форми документів, передбачені Регламентом (ЄС) № 608/2013 Європейського Парламенту та Ради щодо митного контролю за дотриманням прав інтелектуальної власності. *Офіційний вісник ЄС*. L 341. 18 грудня 2013 року. С. 10–31.
2. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2012. № 44-45, № 46-47, № 48. Ст. 552.
3. Офіційний сайт Всесвітньої організації інтелектуальної власності. URL: <https://www.wipo.int/portal/en/> (дата звернення: 20.12.2022).
4. Офіційний сайт Всесвітньої організації інтелектуальної власності: Глобальний інноваційний індекс (ГІІ). URL: https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/ (дата звернення: 25.12.2022).
5. Офіційний сайт Всесвітньої організації інтелектуальної власності: Глобальний інноваційний індекс 2022, 15-е видання. URL: <https://www.wipo.int/publications/en/details.jsp?id=4622&plang=EN> (дата звернення: 25.12.2022).
6. Офіційний сайт Світового банку. URL: <https://www.worldbank.org/en/home> (дата звернення: 27.12.2022).
7. Офіційний сайт Світового банку: Країни Світового банку та кредитні групи. URL: https://datahelpdesk.worldbank.org/knowledgebase/articles/906519#High_income (дата звернення: 27.12.2022).
8. Перелік кодів країн світу для статистичних цілей : Затверджений Наказом Державної служби статистики України від 08.01.2020 р. № 32. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0032832-20#n12472> (дата звернення: 20.12.2022).
9. Про внесення змін до Митного кодексу України щодо захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України : Закон України від 17.10.2019 р. № 202-IX. Офіційний портал Верховної Ради України.
10. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Закон України від 16.09.2014 р. № 1678-VII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2014. № 40. Ст. 2021.
11. Регламент (ЄС) № 608/2013 Європейського Парламенту та Ради від 12.06.2013 р. про митний контроль за дотриманням прав інтелектуальної власності. *Офіційний вісник ЄС*. L 181. 29 червня 2013 року. С. 15–34.
12. Рекомендований стандарт на двобуквені коди для представництва держав, інших суб'єктів та міжурядових організацій: Стандарт СТ.3. URL: <https://www.wipo.int/export/sites/www/standards/en/pdf/03-03-01.pdf> (дата звернення: 20.12.2022).
13. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. *Офіційний вісник України* від 26.09.2014. 2014. № 75. Том 1.